

TURECKO – ZÁKLADNÍ INFORMACE V KOSTCE:

Oficiální název státu: Türkiye Cumhuriyeti

Státní zřízení: pluralitní republika

Datum vzniku státu: 29.10.1923

Administrativní dělení: 81 provincií(il), které se dělí na okresy (ilce)

Hlavní město: Ankara

Rozloha: 780 580 km²

Počet obyvatel: 80 300 000 (rok 2016)

Hustota osídlení: 86,2 na km²

Národnostní struktura: Turci (tvoří 80%), Kurdové (17%), Lazové, Arméni

Náboženství: sunnitský islám (99%), křesťanství a judaismus

Nejvyšší bod: Ararat (5137 m)

Úřední jazyk: turečtina

Měna: Nová turecká lira (YTL)

Státní poznávací značka: TR

Telefonní směrové číslo země: 0090

Časové pásmo: GTM +2 (+1 hod. oproti středoevropskému času)

TURECKO – INFORMACE OD A DO Z:

Automobily – základní informace pro řidiče:

V Turecku je vyžadován mezinárodní řidičský průkaz. K půjčení auta se vyžaduje mezinárodní řidičský průkaz, který musí být v držení jeho majitele nejméně po dobu 1 roku a ten musí být starší 21 let. Při zapůjčení motorového vozidla se rovněž vyžaduje platební karta (slouží jako krytí v případě pokut). Pro půjčení motocyklu platí obdobné podmínky, pouze věková hranice je snížena na 18 let, pro motocykly do 50 ccm na 15 let. Pro případnou silniční kontrolu je však dobré mít s sebou také platný cestovní pas. Pravidla silničního provozu i značky odpovídají mezinárodnímu standardu, což se bohužel nedá říci o stylu jízdy mnohých místních řidičů. Řízení automobilu v Turecku proto vyžaduje zvýšenou pozornost. Stav vozovek se dle oblastí různí. Opatrnost je potřeba hlavně v zatáčkách, které mohou vynášet. Povolená rychlost osobních automobilů ve městě je 50 km/hod. a mimo něj pak 90 km/hod. Benzín („benzin“) či naftu („mazot“) si můžete zakoupit u četných čerpacích stanic, které fungují non-stop. Ceny benzínu se pohybují okolo 2,64 – 2,85 YTL za litr a cena nafty je zhruba 2,08 – 2,25 za litr.

Autopůjčovny:

Možnost pronájmu vozu je ve všech rezortech na turecké riviéře a přilehlých vesničkách široká. Autopůjčovny se nalézají prakticky kdekoli ve městě. Ceny i kvalita nabízených automobilů se však velmi různí. Před zapůjčením vozidla si automobil dobře prohlédněte, aby Vám po jeho navrácení nebyly účtovány možné škody, které Vámi nebyly způsobeny! Doporučujeme nenechávat doklady k vozu v zaparkovaném automobilu, ale spíše je nosit s sebou. Zapůjčit si můžete také jízdní kola, motorky nebo mopedy.

Bakšiš:

Bakšiš, česky spropitné patří neodmyslitelně k životu ve většině islámských zemí. V restauracích je obvyklé dávat spropitné ve výši asi **10% z placené částky**. I když není povinné spropitné dát, je přinejmenším vhodné **jídlo a služby pochválit**. Jste-li spokojeni s prací pokojských v hotelu, ponechte bakšiš ve výši 0,5 až 1 YTL za osobu a pokoj. Využijete-li služeb některé z místních taxislužeb, obvykle řidič očekává, že účtovanou částku

zaokrouhlíte směrem nahoru. Spropitné se dává i řidičům autobusů při fakultativních výletech nebo při transferu z letiště, obvykle 1 EUR za osobu. Pozor, v některých restauracích je spropitné automaticky zahrnuto do celkové částky, jinde nikoli. Je proto dobré předem se informovat.

Banky:

Otevírací doba bank je od pondělí do pátku 08:30 – 12:00 a 13:30 – 17:00 hodin. Poplatek za směnu zde ale, obvykle bývá vyšší, než je tomu v soukromých směnárnách po městě. (Směnárna se turecky řekne „Döviz“.) Nejsnáze směnitelnými jsou eura a americké dolary. Tyto měny bývají běžně akceptovány ve většině obchodů i restaurací.

Aktuální kurz je:

1 EUR = cca 6,77 TRY

1 USD = cca 6,02 TRY

1 Kč = cca 0,25 TRY

Banky také přijímají mezinárodní platební karty, např. Visa, Eurocard, MasterCard, American Express, JCB atd. V letištní směnárně můžete před zpátečním letem směnit přebytečné turecké liry na valuty. Je k tomu zapotřebí potvrzení o směně valut na turecké liry. České banky většinou turecké liry nepřijímají.

Čas:

Místní čas je oproti ČR posunutý o 1 hodinu napřed (v době zimního času o 2 hodiny).

Doprava:

K nejrozšířenějším typům místní přepravy patří tzv. dolmuše – neboli minibusy. Nejezdí sice podle žádných jízdních řádů, ale za to v krátkých časových intervalech. Cena za přepravu je jednotná (visí na předním skle zevnitř) a platí se přímo řidiči. Na frekventovanějších místech bývají zastávky označené velkým tiskacím písmenem D, jinak můžete nastupovat a vystupovat kdekoliv. Nevýhodou dolmuší bývá, že nejsou klimatizovány a že se na ně časově nedá spoléhat. Dále můžete využít služeb místní taxi služby. Automobily taxi služby jsou vždy žluté barvy, označeny nápisem „taksi“. Funguje zde jednotné jízdné. Po dvanácté hodině v noci do šesté hodiny ranní jsou ceny vyšší! V Antalyi a Side se nacházejí také autobusová stanoviště, sloužící meziměstské dopravě.

Elektřina:

Proud je v Turecku stejný jako v ČR – 220V, není proto potřeba adaptérů. Dochází však často k výpadkům proudu. (Pozor při práci s notebookem zapojeným do sítě!)

Fotografování:

V Turecku je zakázáno fotografovat vojenské objekty a vše, co s vojenskou tematikou nějak souvisí. Zakaz fotografování je označen přeškrtnutým fotoaparátem, popřípadě nápisem „Fotograf cekilmez/Fotograf cekmek yasaktir“ (Fotografování zakázáno). Je neslušné fotografovat v mešitě v době, kdy probíhá modlitba. Pokud se v této době rozhodnete k fotografování, je nutné minimálně nepoužívat blesk! V některých muzeích je nutné si za fotografování (či natáčení) připlatit speciální příplatek. Pokud hodláte fotografovat lidi, je lepší vyžádat si k tomu jejich svolení.

Jídlo a nápoje:

Dnešní turecká kuchyně v sobě spojuje nomádkou tradici s čerkeským, arabským a řeckým kuchařským uměním. Příznačná je zelenina připravovaná v nejrůznějších variacích. Kdo chce ochutnat pravou tureckou kuchyni, měl by navštívit jednoduchou „lokantu“ – je to dobrodružství, které stojí za to!!!

PŘEDKRMY A POLÉVKY:

Předkrm (*mezeler*) si často můžete vybrat u bufetu sami. Bývají to opečené kousky jater s cibulí (*arnavut cigeri*), jogurtový krém s koprem, okurkami a česnekem (*cacik*), pasta z lilků (*patlican kizartmazi*), drůbeží krém s ořechy (*cerkez tavugu*), fazolový salát (*piyaz*), ostře kořeněný rajčatový protlak (*azme ezme*), hrášková kaše (*humus*), pikantní závitky z listového těsta s ovčím sýrem (*sigara böresi*) a mnoho dalších dobrot... Polévky (*corbalar*) naproti tomu dostanete jen v prosté veřejné jídelně, které se říká „lokanta“. K nejčastěji nabízeným patří čočková polévka (*mersimek corbasi*), dršťková polévka (*iskembe corbasi*) nebo rýžová polévka s jogurtem ochucená mátou (*yayla corbasi*).

HLAVNÍ JÍDLA:

Restaurace, v nichž se stravují především zahraniční turisté, se specializují výhradně na hlavní jídla připravovaná z masa. Na jídelníčku však najdete pouze pokrmy z hovězího, skopového nebo kuřecího masa, neboť používání a konzumaci vepřového zakazuje muslimům náboženství. Známý *döner kebab* z otáčivého grilu Vám nabídnou většinou ve veškerých menších občerstveních. Dalšími typickými pokrmy jsou *adana kebab*, což je mleté maso na špízu, *köfte* (kuličky z mletého masa) nebo *siskebab* (skopové na špízu). V letoviscích na pobřeží se můžete těšit na širokou a lákavou nabídku ryb a darů moře. Salát z chobotnice (*ahtapodi salada*), mořská parma (*barbunya*), pražma zlatá (*cupra*), mořský okoun (*levrek*), mečoun (*kilic baligi*), krevety (*karides*) nebo humr (*istakos*), které dostanete tak čerstvé jen na pobřeží Středozemního moře. Pro tureckou kuchyni jsou dále typická tzv. *dormarar*, zelenina plněná rýží a piniovými semínky, která se většinou servírují pouze vlažná.

DEZERTY:

V létě se po hlavním jídle podává nejčastěji ovoce, třeba pocukrovaným meloun (*kavun*) nebo vodní meloun (*karpuz*), hroznové víno (*üzüm*) nebo pomeranče (*portakal*). Kdo má rád sladké, určitě neodolá zákuskům z listového těsta s ořechy a medem, jako je třeba *baklava* nebo *bülbül yuvas*.

NÁPOJE:

Přestože je Turecko islámská země, ve všech lepších restauracích (restoran) se k jídlu podávají alkoholické nápoje, pivo (*bira*) nebo víno (*sarap*), v prostých podnicích však nic podobného neočekávejte. Pivo je chutné (zkuste značku Efes, popř. Tuborg), víno je našinci chuťově vzdálenější. Z tureckých vín je pak možno doporučit víno Villa Doluca nebo Kavakli. Turci většinou pijí k jídlu *ayran*, slaný jogurt ředěný vodou, nebo minerální vodu (*maden suyu*), pitná voda v lahvích se jmenuje *kaynak suyu*. Národním nápojem je čaj (*cay*), který se připravuje z velmi silného nálevu a pak se ředí horkou vodou. Výborným alternativním řešením je jablíčkový čaj (*Elma cay*), který se prodává v granulovém provedení a je to zajisté i pěkný dárek. Za běžnou denní dávku se považuje deset skleniček... Turecká káva (*kahve*) se připravuje vždy čerstvá a podává se s kávovou sedlinou. Večer pijí Turci anýzovou pálenku *Raki*, která se podává ředěná vodou. Po rozředění získá nápoj mléčnou barvu, takže vševědoucí Allah je přesvědčen o tom, že věřící pije mléko. *Raki* obsahuje 42% alkoholu a je vyrobeno z hroznů a anýzu.

SEREFÉ ! NA ZDRAVÍ !

Klimatické podmínky:

Turecko se vyznačuje rozmanitými klimatickými podmínkami, které se liší oblast od oblasti. Na pobřeží panuje středomořské klima, které je typické mírnými zimami a horkými, vlhkými léty, zatímco ve vnitrozemí je klima suché, kontinentální. Pro něj jsou charakteristická horká, suchá léta, ale také velmi studené zimy. Zejména východní část země je proslulá množstvím sněhu v zimě a teplotami pod nulou. Srážky jsou nejintenzivnější v černomořské oblasti. Ročně dosahují zhruba 2500 milimetrů.

Kriminalita:

Turecko patří k nejbezpečnějším destinacím v oblasti, prosto je ale dobré držet se běžných bezpečnostních opatření. Veškeré cennosti, letenky, pojištění, šperky, peníze i cestovní doklady doporučujeme nechávat v hotelových trezorech nebo v trezorech přímo na pokojích. Zvýšenou opatrnost je třeba dávat si v přeplněných dolmuších, na tržištích, ale také na pláži. Pokud možno, nikdy nenechávejte Vaše věci bez dozoru!

Lékárny: („ECZANE“)

V Turecku jsou lékárny označeny „Eczane“ (vyslovuje se „Edžzane“) a naleznete je poměrně bez problémů všude po městě. Otevřeno mají každý den od 9 do 19 hodin, přičemž v několika lékárnách funguje také noční provoz. Non-stop lékárna je označena nápisem „Nobetci-Eczane“. V lékárnách dostanete i mnoho léčiv bez receptu, mnohdy zde koupíte i drogistické zboží, zejména pak prostředky k hubení hmyzu apod.

Měna:

Od 1.1.2005 platí v Turecku tzv. Nová turecká lira (TRY). Běžně se dá platit např. eury nebo americkými dolary.

Pošta:

V Turecku se pošta značí velkými tiskacími písmeny PTT. V každém městě či rekreační oblasti se nachází přímo v centru města. Můžete zde zakoupit telefonní karty, jejichž ceny se liší podle počtu jednotek. Telefonní automaty jsou umístěny přímo před poštou, ale také všude po městě, občas i v hotelových recepcích. Na poště můžete mimo jiné zakoupit poštovní známky.

Slunění:

Vystavování se slunečním paprskům je třeba hlavně zpočátku „dávkovat“ velmi obezřetně. Především mezi 12.00 a 16.00 hod. je sluneční záření pro Vaši pokožku velmi nebezpečné. Samozřejmostí je používání opalovacích krémů s vysokým UV faktorem, nošení slunečních brýlí a letní čepice či klobouku. Po vykoupaní v moře se důkladně osprchujte sladkou vodou, abyste se vyvarovali nepříjemné sluneční alergie. Pijte hodně tekutin, zamezíte tak dehydrataci pokožky.

Směnárny:

Kurs turecké liry je vlivem vysoké inflace značně pohyblivý. Jelikož je TL měnou nekonvertibilní, přijíždí většina turistů vybavena některou konvertibilní měnou, nejčastěji eurem či americkými dolary. Ty můžete na místě směnit bez jakýchkoliv problémů, směnárna je zde opravdu dost. Měnit můžete v pobočkách tureckých bank, směnárnách a téměř i v každém hotelu. Kurz je vyhlášován pro každý všední den Tureckou národní bankou, podle něj pak upravuje každá směnárna svůj kursovní lístek, který bývá vyvěšen spolu s údajem o výši

manipulačního poplatku (ang. Commission fee). Většina směnáren však mění bez tohoto manipulačního poplatku, což poznáte podle nápisu „**No commission**“. Oproti tomu hotely tento manipulační poplatek účtují (obvykle 2% - 4%). Pouze některé směnárny vyžadují při výměně peněz cestovní pas, zvláště měníte-li americké dolary (časté padělky). Zatímco banky mají stálou otevírací dobu, směnárny fungují podle zájmu turistů. Každá směnárna Vám vystaví doklad o směně s údaji jako např. název směnárny, kurs, nabídnutá valuta atd. Upozorňujeme, že směnárny nepřijímají mince cizích valut, které však můžete udat v některých obchodech. Nevyměňujte si zbytečně velké množství peněz na TL, neboť turecká lira není volně směnitelná, zbyde-li Vám nějaký obnos TL, lze jej za nevýhodný kurs **směnit při odletu z Turecka na letišti, máte-li potvrzení o směně valut na TL**. K výměně cestovních šeků je ve směnárně třeba cestovní pas! Upozorňujeme na nebezpečí při pokoutné směně peněz!

Starožitnosti:

Je zakázáno vyvážet starožitnosti a umělecké předměty, které byly náhodně nalezeny či nezákonně zakoupeny v Turecku. Opravdoví zájemci by měli nakupovat pouze u autorizovaných prodejců. Kopie starožitností lze vyvážet bez problémů.

Trezor:

Trezory jsou k dispozici za poplatek (v některých hotelech zdarma) v každém hotelu. Doporučujeme si trezor zaplatit a uložit do něj cenné věci a větší peněžní obnosy, popř. i letenky či pasy.

Suvenýry:

Typickým tureckým suvenýrem bývá koberec, výrobky ze zlata nebo kůže. Při koupi těchto produktů je však třeba dbát zvýšené opatrnosti! Cestovní kancelář TopFly neručí za výrobky zakoupené mimo rámec organizovaných výletů! Mimo tyto předměty však může být vhodným dárkem také tzv. NAZAR Boncuk, modrobílé oko, které by Vás mělo chránit před uhrančivým pohledem a s kterým se tady setkáte na každém kroku, umělecké výrobky z mědi, keramiky a onyxu, vodní dýmka (nargile) či koření.

Telefonování:

Předvolba do ČR je 00420 + Vámi požadované číslo. Telefonování z Turecka se dá buď přímo z hotelu za daný poplatek, z pošty nebo prostřednictvím telefonních karet, což je zároveň varianta nejlevnější! Telefonní karty si můžete zakoupit na poštách nebo u novinových stánků. Ceny na poštách jsou fixní, ostatní prodejci si k nim přidávají menší přírůstek. Telefonní karty jsou buď měkké, ohebné, opatřené magnetickým páskem (jsou rozšířenější) nebo tvrdé s čipem. Jejich ceny se liší podle počtu daných jednotek. Telefonní automaty jsou umístěny přímo před poštou a dále po městě. Z Turecka je možné volat do ČR také na účet volaného. Nejprve vytočíte 00800 420 1177, kde se Vám ozve český operátor, kterému sdělíte číslo volaného a své jméno. Máte-li s sebou mobilní telefony, nezapomínejte, že platíte i za příchozí hovory! Pokud chcete být neustále na příjmu, ale tyto hovory neplatit, můžete si zakoupit předplacené karty (hazir kart) s tureckým číslem, které nabízí hned několik operátorů. Telefonní směrové číslo Turecka je: 0090 a směrové číslo oblasti Antalya = 0242. volané číslo se tedy např. z ČR vytáčí následovně: 0090 242 1234567 (pokud voláte na pevnou linku).

Upozornění:

- Z Turecka je přísně zakázáno vyvážet archeologické předměty všeho druhu!
- V Turecku je zakázáno fotografovat vojenské objekty!

- V Turecku je zakázáno urážet či jinak zesměšňovat Atatürka, tureckou vlajku a jiné symboly národní identity!
- Voda z vodovodu je sice pitná, ale obecně se její pití NEDOPORUČUJE!

Voda

Všeobecně platí, že vodu z vodovodu je lépe nepít (k vyčištění zubů nebo omytí potravin se běžně používá). Pitnou vodu je možno zakoupit v nejrůznějších baleních v potravinových obchodech a někdy i přímo v hotelech.

PROSÍME RODIČE, ABY DBALI NA PITNÝ REŽIM DĚTÍ !!!!!

Vyznání:

Obyvatelstvo v Turecku je z 98% procent muslimského vyznání. Návštěvník této země by na tuto skutečnost neměl zapomínat! Islám totiž určuje i některá společenská pravidla – např. před vstupem do mešity je nutné zout obuv, do mešit se nesmí vstupovat v době bohoslužeb atd.

Zdravotní péče:

Lékařskou či stomatologickou péči poskytují četná nemocniční zařízení označená velkým tiskacím písmenem „H“ nebo červeným půlměsícem. S pobytem v Turecku bývají většinou spojeny zdravotní komplikace jako například úpal, spálení sluncem, dehydratace či průjem. Mnoha z nich však můžeme vhodným chováním předcházet. Slunění může způsobit různá kožní onemocnění, doporučujeme proto používat vhodné opalovací emulze a omezit pobyt na slunci v době od 11 do 15 hodin. Na prudké slunce se snažte zvykat pomaleji a nezapomínejte dostatečně pít. Voda z vodovodu je sice pitná, nicméně pít je se obecně nedoporučuje. U citlivějších jedinců může vyvolat žaludeční nevolnost či střevní potíže. Ty může způsobit také turecká kuchyně, která je oproti evropské o něco mastnější. Doporučuje se proto zajídat předkrmy a jídla místním chlebem.

Důležité kontakty:

Pohotovost: 112

Policie: 155

Četnictvo: 156

Hasiči: 110

Dopravní nehody: 154

Slovníček základních tureckých pojmů:

Pravidla turecké výslovnosti:

I = i „i bez tečky“ – čte se jako tvrdé y

C = dž

J = ž

Ş = š

Ç = č

Ğ = ve spojení s: e,i,ö,ü se čte jako „j“, ale ve spojení s: a,i,o,u jen prodlužuje předcházející samohlásku!

Ü = přehlasované u – čte se stejně jako v němčině

Ö = přehlasované o – čte se stejně jako v němčině

Fráze:

Nakupování:

Ahoj - Merhaba
Dobré ráno - Günaydin
Dobrý den - İyi günler
Dobrý večer - İyi akşamlar
Na shledanou - Hosca kalın
Dobrou noc - İyi geceler
Kolik to stojí? - Kaç para?
Drahý - Pahalı
Velmi drahý - Çok pahali
Levný - Ucuz
Velmi levný - Çok ucuz
Sleva - İndirim
Ano - Evet
Já chci... - Ben istiyorum
O.K. - Tamam

Nápoje:

Ne - Hayır, Yok
Voda - Su
Děkuji - Teşekkür ederim, Mersi (jako ve FR)
Není zař - Rica ederim
Pivo - Bira
Čaj - Çay
Káva - Kahve
Prosím - Lütfen
Horký – Sıcak
Studený - Soğuk
Jak se máte? - Nasilsiniz?
Mám se dobře, děkuji. – İyiyim, teşekkür ederim.
Promiňte – Affersiniz

V nouzi:

Kolik je hodin? - Saat kaç?
Pomoc! - İmdat!
Klíč - Anahtar
Zavolejte doktora! - Bir doktor çağırın!
Dobrý - İyi
Zvolejte policii! - Polis çağırın!
Hoří! - Yangın!